

NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET
INSTITUTT FOR INDUSTRIELL ØKONOMI OG TEKNOLOGILEDELSE

Faglig kontakt under eksamen: Morten Helbæk, tlf. 926 54 567

EKSAMEN I TIØ4295 BEDRIFTSØKONOMI

Mandag 12. desember 2011

Tid: kl 09.00 – 13.00

Hjelpemidler: D – Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt. Bestemt, enkel kalkulator tillatt.

Oppgavesettet består av to deler der hver del teller like mye.

Del A inneholder 14 flervalgsoppgaver (multiple choice) der svarene skal skrives på eget svarskjema. Hver flervalgsoppgave har fire svaralternativ der bare ett er korrekt. Hvis du markerer mer enn et svaralternativ på en oppgave, blir det regnet som galt svar. Hver flervalgsoppgave teller like mye.

Del B inneholder 2 oppgaver som skal besvares fullstendig på papir. Hver oppgave teller like mye.

Lykke til.

Del A – Flervalgsoppgaver

Skriv svarene på eget skjema

Oppgave 1

Et selskap har følgende balanse pr. 01.01.2010.

Debet		Kredit	
Maskin	600 000	Egenkapital	350 000
Varer	250 000	Gjeld	550 000
Kontanter	50 000		
Sum	900 000	Sum	900 000

I løpet av 2010 skjer følgende:

Vi kjøper varer for 980 000. På slutten av året er varebeholdningen på 120 000.

Vi mottar 1 200 000 i betaling for solgte varer

Maskinen avskrives med 150 000

Vi betaler 180 000 i avdrag på lånet (ingen renter).

På slutten av året (pr. 31.12.2010) er kontantbeholdningen og egenkapitalen:

- a) Kontanter = 90 000 og egenkapital = 410 000
- b) Kontanter = 270 000 og egenkapital = 290 000
- c) Kontanter = 90 000 og egenkapital = 290 000
- d) Kontanter = 270 000 og egenkapital = 410 000

Oppgave 2

--- ??? --- sier at årets endring i opptjent egenkapital skal forklares gjennom resultatregnskapet.

I stedet for «--- ??? ---» skal det stå:

- a) Transaksjonsprinsippet
- b) Kongruensprinsippet
- c) Sammenstillingsprinsippet
- d) Opptjeningsprinsippet

Oppgave 3

I balansen i årsrapporten er kundefordringer:

- a) langsiktig gjeld
- b) kortsiktig gjeld
- c) et omløpsmiddel
- d) et anleggsmiddel

Oppgave 4

Selskap A selger varer for 500 000 kr til selskap B. Varene leveres den 17. desember 2010. Selskap B betaler fakturaen den 15. januar 2011. I selskap A sitt årsregnskap for 2010 vil de nevnte 500 000 kr vises som:

- a) Gjeld
- b) Kostnad
- c) Egenkapital
- d) Inntekt

Oppgave 5

Råvarelageret for en produksjonsbedrift er verdsatt til 372 000 kr den 01.01.2010, og til 578 000 den 31.12.2010. I løpet av 2010 har bedriften kjøpt inn råvarer for 5 237 000 kr. Hva blir råvarekostnaden i regnskapet for 2010?

- a) 5 031 000 kr
- b) 5 443 000 kr
- c) 5 237 000 kr
- d) 4 659 000 kr

Oppgave 6

Et anleggsmiddel anskaffes for 700 000 kr ved årsskiftet, og avskrives etter saldometoden med 30 %.

Avskrivningen det femte året blir:

- a) 50 421
- b) 52 380
- c) 72 030
- d) 35 295

Oppgave 7

Et selskap har en maskin som de anskaffer for 300 000 kr ved starten av år 1. I finansregnskapet skal maskinen avskrives lineært over 10 år. Skattemessige saldoavskrivninger for denne maskinen er 30 % og skattesatsen er 28 %. Anta at selskapet hvert år fremover vil ha 200 000 kr i inntekter og 100 000 kr + avskrivninger på maskinen som kostnader. Gjeldsposten utsatt skatt starter på null. Hva vil denne gjeldsposten være etter 3 år?

- a) 3 948
- b) 29 988
- c) 27 030
- d) 26 040

Oppgave 8

Et selskap legger frem følgende balanse:

Anleggsmidler 3 000 000	Egenkapital 2 300 000
	Langsiktig gjeld 3 300 000
Omløpsmidler 4 700 000	Kortsiktig gjeld 2 100 000

Selskapet arbeidskapital er:

- a) 2 600 000
- b) 700 000
- c) 7 700 000
- d) 3 000 000

Oppgave 9

I løpet av 2010 selger en produksjonsbedrift 2 500 enheter av et produkt til 80 kr per enhet. Variabel kostnad per enhet er 35 kr. Faste kostnader for 2010 er 75 000 kr. Hva blir det totale dekningsbidraget for 2010?

- a) 37 500 kr
- b) 112 500 kr
- c) 135 000 kr
- d) 200 000 kr

Oppgave 10

For en gitt periode oppnår et selskap 25 800 i inntekter, 45 % i dekningsgrad og 3 200 kr i resultat. Faste kostnader for perioden var:

- a) 11 610
- b) 22 600
- c) 1 440
- d) 8 410

Oppgave 11

En bedrift produserer robåter og har registrert følgende kostnader for en normalperiode:

Avdeling:	Materialavdeling	Tilvirkningsavdeling	Salgs- og adm.avdeling
Direkte material	6 000 000		
Direkte lønn		8 000 000	
Indirekte kostnader	900 000	3 000 000	3 580 000

Bedriften benytter selvkost i sine kalkyler. For de indirekte kostnadene i materialavdelingen skal direkte material benyttes som fordelingsgrunnlag, og for de indirekte kostnadene i tilvirkningsavdelingen skal direkte lønn benyttes som fordelingsgrunnlag. Salgs- og administrasjonskostnader kalkuleres inn som et prosenttillegg av tilvirkningskost.

Bedriften har fått inn bestilling på en robåt. Til denne båten regner de med å bruke 17 800 kr i direkte material og 22 000 i direkte lønn. Selvkost for denne båten blir:

- a) 60 864
- b) 50 720
- c) 59 173
- d) 52 380

Oppgave 12

Et selskap fører sitt normalkostregnskap for 2010 etter selvkostmetoden og oppnår et produksjonsresultat på 398 200 kr. Inngående varebeholdning er på 785 000 kr, mens utgående varebeholdning er på 697 000 kr. Dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden, ville inngående varebeholdning vært vurdert til 298 300 kr, mens utgående varebeholdning ville vært vurdert til 264 860 kr. Hva ville resultatet blitt dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden?

- a) 343 640 kr
- b) – 54 560 kr
- c) 507 320 kr
- d) 452 760 kr

Oppgave 13

En bedrift budsjetterer med et salg på 900 000 kr i januar, 700 000 kr i februar og 580 000 kr i mars i sitt resultatbudsjett. Alt salg skjer innenlands og fordeler seg jevnt over hver måned. Satsen for merverdiavgift er 25 %. Bedriften gir kundene en kreditt på 45 dager. Hva blir kundefordringer ved utgangen av mars (pr. 31.03)?

- a) 1 600 000 kr
- b) 978 500 kr
- c) 725 000 kr
- d) 1 162 500 kr

Oppgave 14

I ABC-kalkulasjon er aktiviteten maskinbearbeiding av en del til et produkt:

- a) enhetsbasert
- b) seriebasert
- c) produktbasert
- d) bedriftsnivåbasert

Del B – Langsvarsoppgaver

Oppgave 1

En serieproduserende bedrift benytter selvkostprinsippet i sine kalkyler der de indirekte kostnader blir innkalkulert på grunnlag av normalsatser. For 2010 får vi oppgitt følgende tall (i kr):

	Material- avdeling	Tilvirknings- avdeling 1	Tilvirknings- avdeling 2	Salgs- og adm. avdeling
Budsjetterte indirekte kostnader	80 000	240 000	320 000	256 000
Budsjettert direkte materialforbruk	800 000			
Budsjettert direkte lønn tilvirkningsavdeling 1		480 000		
Budsjettert direkte lønn tilvirkningsavdeling 2			640 000	
Budsjettert antall arbeidstimer tilvirkn.avd. 1		32 000		
Budsjettert antall arbeidstimer tilvirkn.avd. 2			45 000	

Som aktivitetsmål for innkalkulering av indirekte kostnader benytter bedriften følgende størrelser:

Materialforvaltningsavdeling: Direkte materialforbruk

Tilvirkningsavdeling 1: Antall arbeidstimer

Tilvirkningsavdeling 2: Direkte lønn

Salgs- og administrasjonsavdeling: Tilvirkningskost solgte varer

Du får følgende opplysninger om tilvirkningen i mars 2011:

Ordre nr.:	2	3	4	Totalt
Direkte materialforbruk	12 000	32 000	16 000	60 000
Direkte lønn tilvirkningsavdeling 1	8 000	18 000	10 000	36 000
Direkte lønn tilvirkningsavdeling 2	12 000	24 000	12 000	48 000
Antall arbeidede timer i tilvirkningsavd. 1	550	1250	720	2 520

Per 1. mars hadde bedriften følgende beholdninger av varer i arbeid og ferdigvarer:

Ordre nr.:	Ferdigvarer Ordre 1	Varer i arbeid Ordre 2
Direkte materialforbruk	15 000	4 200
Direkte lønn tilvirkningsavdeling 1 og 2	18 000	2 100
Kalkulert tillegg materialforvaltningsavdeling	1 500	420
Kalkulert tillegg tilvirkningsavdeling 1	3 000	630
Kalkulert tillegg tilvirkningsavdeling 2	4 300	420
Tilvirkningskost:	41 800	7 770

Andre opplysninger om de enkelte ordrer:

Ordre nr. 1 er solgt i mars. Salgsbeløpet var kr 62 000.

Ordre nr. 2 er ferdigprodusert og solgt i mars for kr 73 000.

Ordre nr. 3 ble påbegynt i mars, men ikke ferdigprodusert.

Ordre nr. 4 ble påbegynt og ferdigprodusert i mars.

De virkelige indirekte kostnadene i mars 2011 ble:

Material-avdeling	Tilvirknings-avdeling 1	Tilvirknings-avdeling 2	Salgs- og adm. avdeling
7 200	17 000	27 000	15 500

Beregn alle nødvendige tilleggssatser, gjør alle nødvendige mellomregninger, og før driftsregnskapet for mars 2011. Du kan benytte følgende oppsett i besvarelsen din hvis du ønsker det:

Beskrivelse	Normalsats (budsjett)		Ordre 1		Ordre 2		Ordre 3		Ordre 4		Normalkost	Virkelig	Dekningsdiff
	Kr	%	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr	Gr.lag	Kr	Kr	Kr	Kr
Salgsinntekter													
Direkte materialer													
Direkte lønn													
Indir. tilvirkn.kostnader:													
Materialavd.													
Tilvirkningsavd. 1													
Tilvirkningsavd. 2													
Tilvirkn.kost i perioden													
Beh.endinger Varer i arbeid													
Tilvirkn.kost ferdige varer													
Beh.endinger ferdigvarer													
Tilvirkningskost salg													
Indir. kostnader St&A													
Selvkost													
Produktresultat													
Sum dekningsdifferanser												←	
Produksjonsresultat													

Oppgave 2

Varehandelsbedriften Ping har utarbeidet følgende balanseprognose for den 31.12.2011 (i kr):

<i>Eiendeler</i>		<i>Egenkapital og gjeld</i>	
Anleggsmidler	238 000	Aksjekapital	90 000
		Annen egenkapital	43 000
		Langsiktig gjeld	145 000
		Kassekreditt (limit: 100 000)	30 000
		Leverandørgjeld	47 000
		Skyldig skatt	10 000
		Skyldig mva.	39 000
Varelagre	99 000	Skyldig/påløpt arbeidsgiveravgift	7 500
Kundefordringer	101 000	Skyldige feriepenger	22 000
<u>Kontanter</u>	<u>3 000</u>	<u>Skyldige renter</u>	<u>7 500</u>
Sum eiendeler	441 000	Sum egenkapital og gjeld	441 000

Resultatbudsjettet for januar 2012 er som følger (i kr):

Salgsinntekter	100 000
<u>– Varekostnader</u>	<u>55 000</u>
Bruttofortjeneste	45 000
Betalbare driftskostnader	12 500
Lønnskostnader	23 000
<u>Avskrivninger</u>	<u>2 500</u>
Driftsresultat	7 000
<u>Rentekostnader</u>	<u>1 500</u>
Resultat før skatt	5 500
<u>– skatt (28 %)</u>	<u>1 540</u>
Budsjettert resultat etter skatt	3 960

Det skal utarbeides et likviditetsbudsjett for januar 2012 og et balansebudsjett per 31.01.2012.

Du får følgende tilleggsopplysninger:

1. Kundene har 30 dagers kreditt. Merverdiavgiften er 25 %.
2. Det er bestilt og blir levert varer for kr 15 000, ekskl. mva. i januar. Bedriften har 30 dagers kreditt på varekjøp, som i inneværende år.
3. Det skal betales merverdiavgift på de betalbare driftskostnadene som forfaller til betaling i samme måned som de påløper.
4. Alle ansatte har månedslønn. Arbeidsgiveravgiftssatsen er 14,1 %, mens feriepengesatsen er 12 %.
5. De budsjetterte rentekostnadene for januar forfaller til betaling i april.
6. Skyldig merverdiavgift per 31.12.2011 forfaller til betaling 10.02.2012.
7. Skyldig arbeidsgiveravgift for 6. termin på kr 3 500 forfaller den 15.01. 2012.
8. Det skal betales avdrag og renter på lån med kr 25 000 den 12. januar 2012. Avdraget utgjør kr 17 000 av beløpet.
9. Kontantbeholdningen utlignes mot IB Kassekreditt 01.01 og UB Kassekreditt 31.01. (IB = inngående balanse og UB = utgående balanse.)
 - a) Utarbeid likviditetsbudsjettet for januar 2012 med utgående balansetall. Vis delbudsjettene/beregningene for merverdiavgift, skyldig arbeidsgiveravgift og skyldige feriepenge.
 - b) Utarbeid til slutt den budsjetterte balansen per 31.01.2012.

NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET
INSTITUTT FOR INDUSTRIELL ØKONOMI OG TEKNOLOGILEDELSE

Faglig kontakt under eksamen: Morten Helbæk, tlf. 926 54 567

EKSAMEN I TIØ4295 BEDRIFTSØKONOMI

Onsdag 12. desember 2012

Tid: kl. 09.00 – 13.00

Sensurfrist 14. januar 2013

Hjelpemidler: D – Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt. Bestemt, enkel kalkulator tillatt.

Oppgavesettet består av to deler.

Del A inneholder 10 flervalgsoppgaver (multiple choice) der svarene skal skrives på eget svarskjema. Hvert spørsmål har fire svaralternativ der bare ett er korrekt. Hvis du markerer mer enn et svaralternativ på en oppgave, blir det regnet som galt svar.

Del B inneholder 2 oppgaver som skal besvares fullstendig på papir.

Lykke til.

Del A – Flervalgsoppgaver (multiple choice)**Oppgave 1**

Et selskap fører sitt driftsregnskap basert på normalkalkulasjon etter selvkostmetoden. I starten av en periode budsjetterer de med en normalkost på 18 000 000 kr i faste kostnader og 6 000 maskintimer for tilvirkningsavdelingen. Ved periodens slutt viser det seg at man har brukt 6 900 maskintimer og at de faste kostnadene ble 20 00 000 kr i tilvirkningsavdelingen. Dermed blir volumavviket:

- a) 700 000 kr
- b) 2 700 000 kr
- c) – 2 000 000 kr
- d) 1 500 000 kr

Oppgave 2

Du starter opp en ny bedrift 1. jan 2011 og betaler inn 2 mill kr i aksjekapital. Samtidig tar bedriften opp et lån på 3 mill kr og kjøper maskiner og utstyr for 4,5 mill kr. Regnskapet for 2011 viser 8 mill kr i inntekter og 7 mill kr i kostnader. Ved utgangen av 2011 (den 31.12) er egenkapitalen i selskapet lik:

- a) 1 mill kr
- b) 3 mill kr
- c) 4 mill kr
- d) 2 mill kr

Oppgave 3

I bedriftsøkonomien står forkortelsen AS for:

- a) Allmenn aksjeselskap
- b) Aksjeselskap
- c) Ansvarlig selskap
- d) Astrid Svendsen

Oppgave 4

Et viktig prinsipp som regnskapsloven bygger på, sier at en inntekt tidligst kan resultatføres når inntekten er realisert. Dette prinsippet kalles:

- a) Transaksjonsprinsippet
- b) Sammenstillingsprinsippet
- c) Forsiktighetsprinsippet
- d) Opptjeningsprinsippet

Oppgave 5

Råvarelageret for en bedrift er verdsatt til 3 782 000 kr den 01.01.2011, og til 2 198 000 kr den 31.12.2011. I løpet av 2011 har bedriften kjøpt inn råvarer for 35 896 000 kr. Hva blir råvarekostnaden i regnskapet for 2011?

- a) 29 916 000 kr
- b) 34 312 000 kr
- c) 41 876 000 kr
- d) 37 480 000 kr

Oppgave 6

En lastebil har en bokført verdi på 523 000 kr. Skattemessige saldoavskrivninger for dette anleggsmidlet er 20 %. Hva blir avskrivningene (i kroner) det tredje året?

- a) 334 720 kr
- b) 83 680 kr
- c) 267 776 kr
- d) 66 944 kr

Oppgave 7

Følgende opplysninger er gitt for en regnskapsperiode for de to prosjektene A og B:

	A	B
Gjennomsnittlig totalkapital	328	257
Resultat	39	32

Finn det avkastningskravet (rentekravet) som gir samme EVA for de to prosjektene.

- a) 8,2 %
- b) 9,9 %
- c) 10,8 %
- d) 12,5 %

Oppgave 8

Et selskap fører sitt normalkostregnskap for 2011 etter selvkostmetoden og oppnår et produksjonsresultat på 23,2 mill kr. Inngående varebeholdning er på 17,8 mill kr, mens utgående varebeholdning er på 19,5 mill kr. Dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden, ville inngående varebeholdning vært vurdert til 9,0 mill kr, mens utgående varebeholdning ville vært vurdert til 9,7 mill kr. Hva ville resultatet blitt dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden?

- a) 20,5 mill kr
- b) 22,2 mill kr
- c) 22,9 mill kr
- d) 23,2 mill kr

Oppgave 9

Dersom totalkapitalrentabiliteten er 12 % og resultatgraden er 15 %, blir kapitalens omløpshastighet:

- a) 1,25
- b) 0,80
- c) 1,80
- d) 0,70

Oppgave 10

En bedrift budsjetterer for første kvartal 2011 med et salg på kr 5 000, fordelt med kr 600 i januar, kr 2 000 i februar og kr 2 400 i mars. De hadde en omsetning på kr 1 000 i november og en omsetning på kr 4 600 i desember 2010. Bedriften leverer 20 % av omsetningen med en gjennomsnittlig kredittid på 60 dager. Resten er kontantsalg. Merverdiavgiften er 25 %. Hvor mye budsjetterer bedriften å ha utestående hos kundene per 31.03.2011?

- a) 1 000 kr
- b) 1 100 kr
- c) 1 200 kr
- d) 1 300 kr

Del B – Langsvarsoppgaver

Oppgave 1

En industribedrift tilvirker ulike produkter i større serier. I mars måned har bedriften fremstilt produktet Proff. I standardkalkylen for Proff er det budsjettet et forbruk av direkte materialer på 7 kg à kr 300. Direkte arbeid per enhet Proff er satt til 8 timer à kr 230. Indirekte kostnader innkalkuleres i henhold til standardsatser (i materialavdelingen og tilvirkningsavdelingen).

Bedriften har 3 avdelinger og de budsjetterte indirekte kostnadene i avdelingene i mars er:

	Material- forvaltningsavd.	Tilvirknings- avdeling	Salgs- og adm. Avdeling
Variable kostnader	kr 9 000	kr 120 000	kr 27 000
<u>Faste kostnader</u>	<u>kr 45 000</u>	<u>kr 180 000</u>	<u>kr 110 000</u>
Totale indir. kostnader	kr 54 000	kr 300 000	kr 137 000
Aktivitetsmål:	1 800 kg	2 100 timer	Budsjettert tilvirkningskost

Budsjettert salg i mars er 335 enheter Proff og budsjettert salgspris er kr 5 120 per enhet.

I mars er det gått med 2 350 kg direkte material og det er utført 2 520 arbeidstimer i tilvirkningsavdelingen. Fra finansregnskapet har vi følgende tall for samme periode: IB råmaterialer kr 155 000, kjøp i mars kr 820 000, UB råmaterialer kr 175 000, IB lønn kr 85 000 (forskuddsbetalt), betalt lønn i mars kr 710 000, UB lønn kr 72 000 (forskuddsbetalt).

Kostnadsfordelingen for mars viste følgende virkelige indirekte kostnader:

	Material- forvaltningsavd.	Tilvirknings- avdeling	Salgs- og adm. avdeling
Variable kostnader	kr 12 000	kr 162 000	kr 24 000
<u>Faste kostnader</u>	<u>kr 48 000</u>	<u>kr 272 000</u>	<u>kr 100 000</u>
<u>Totale kostnader</u>	<u>kr 60 000</u>	<u>kr 434 000</u>	<u>kr 124 000</u>

Det er ferdig tilvirket 380 enheter Proff i perioden og 310 enheter er solgt for kr 1 800 000. Inngående beholdning av varer i arbeid er 12 enheter og utgående beholdning 32 enheter. De direkte materialene tas ut i sin helhet når en enhet settes i produksjon. Varer i arbeid regnes å være kommet halvveis i tilvirkningsavdelingen. Både direkte lønn og variable indirekte kostnader påløper jevnt i tilvirkningsprosessen.

- Beregn standardsatsene og sett opp standardkalkylen for produktet Proff i henhold til selvkostprinsippet. Beregn beholdningsendringer, standard tid og standard mengde.
- Før driftsregnskapet for mars måned etter selvkostprinsippet (og standardkost). Dersom du ønsker det, kan du benytte oppsettet på neste side (tegn av skjemaet).
- Gjennomfør en avviksanalyse for direkte materialer der du deler opp materialavviket i prisavvik og mengdeavvik.

Selvkostmetode	Produkt:			SUM HELE BEDRIFTEN		
SALG	Antall		kr			
	Standard			Standard kostnad	Virkelige kostnader	Avvik
	Mengde	Sats	Kostnad			
Dir matr						
Dir lønn						
	Sum avvik dir kostn					
Indir kostn Matr avd						
Indir kostn Tilv avd						
Periodens tilvirkningskost						
Beh.endringer ViA						
Tilvkost ferdigvarer						
Beh.endringer ferdigvarer						
Tilv.kost solgte varer						
Indir kostn S&A avd						
SELVKOST						
PRODUKTRESULTAT						
	Sum avvik direkte kostnader					
	Sum dekningsdifferanser					
	PRODUKSJONSRESULTAT					

Oppgave 2

En bedrift har utarbeidet følgende balanseprognose for den 31.12.2012:

<i>Eiendeler</i>		<i>Egenkapital og gjeld</i>	
Anleggsmidler	530 000	Aksjekapital	200 000
Varelagre	150 000	Annen egenkapital	88 000
Kundefordringer	210 000	Langsiktig gjeld	235 000
Kontanter	2 000	Kassekreditt	85 000
		Leverandørgjeld	98 000
		Skyldig skatt	22 000
		Skyldig mva.	93 000
		Skyldig arbeidsgiveravgift	18 000
		Skyldige feriepengar	53 000
Sum eiendeler	892 000	Sum egenkapital og gjeld	892 000

Resultatbudsjettet for januar 2013 er som følger:

Salgsinntekter	250 000
Varekostnader	130 000
Lønnskostnader	53 000
Betalbare driftskostnader	25 000
Avskrivninger	7 000
Driftsresultat	35 000
Rentekostnader	5 000
Resultat før skatt	30 000
Skatt (28 %)	8 400
Resultat etter skatt	21 600

Kundene har 30 dagers kreditt. Det samme har bedriften overfor sine leverandører.

Merverdiavgift er 25 %, arbeidsgiveravgift 14,1 % og feriepengar er 12 %.

Det er bestilt og blir levert varer for kr 35 000, ekskl. mva. i januar.

De betalbare driftskostnadene forfaller til betaling i samme måned som de påløper. Det skal betales merverdiavgift på disse kostnadene.

Det skal betales 5 000 kr i renter og 38 000 i avdrag på langsiktige lån i januar. Bedriften tar også opp et nytt langsiktig lån på 20 000 i januar.

Bedriften kjøper og betaler et nytt anleggsmiddel til 20 000 (ekskl. mva.) i januar.

Skyldig merverdiavgift per 31.12.2012 forfaller til betaling 10.02.2013.

Skyldig arbeidsgiveravgift for 6. termin (nov/des) forfaller den 15.01. 2013. Skyldig arbeidsgiveravgift på feriepengar forfaller først etter at feriepengene er betalt ut.

Kontantbeholdningen skal holdes uendret i januar. Likviditetsendringen skal avregnes mot kassekreditten.

a) Utarbeid likviditetsbudsjettet for januar 2013. Vis delbudsjettene/beregningene for merverdiavgift, skyldig arbeidsgiveravgift og skyldige feriepengar.

b) Utarbeid budsjettetert balanse per 31.01.2013.

Eksamensoppgave i TIØ4295 BEDRIFTSØKONOMI

Faglig kontakt under eksamen: Morten Helbæk

Tlf.: 926 54 567

Eksamensdato: 11. desember 2013

Eksamenstid (fra-til): 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: D – Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt. Bestemt, enkel kalkulator tillatt.

Annen informasjon: Oppgavesettet består av to deler.

Del A inneholder flervalgsoppgaver (multiple choice) der svarene skal skrives på eget svarskjema. Hvert spørsmål har fire svaralternativ der bare ett er korrekt. Hvis du markerer mer enn et svaralternativ på en oppgave, blir det regnet som galt svar. Del B inneholder 2 oppgaver som skal besvares fullstendig på papir.

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 6 (inkl. forsiden)

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

27.11.13

Dato

Sign

Del A – Flervalgsoppgaver (teller 50 %)

Skriv svarene på eget skjema

Oppgave 1

En bedrift har bokført anleggsmidler i balansen per 31.12.12 og per 31.12.13 til henholdsvis 8 735 000 kr og 8 607 000 kr. Avskrivninger i 2013 var på 712 000 kr. Hvor mye har bedriften kjøpt anleggsmidler for i 2013? Se bort fra merverdiavgift.

- a) 840 000 kr
- b) 128 000 kr
- c) 584 000 kr
- d) 712 000 kr

Oppgave 2

I balansen for et selskap finner vi at anleggsmidler = 52 mill kr, omløpsmidler = 37 mill kr, egenkapital = 35 mill kr og langsiktig gjeld = 23 mill kr (kortsiktig gjeld er ikke oppgitt). Hva er arbeidskapitalen?

- a) 29 mill kr
- b) 14 mill kr
- c) 17 mill kr
- d) 6 mill kr

Oppgave 3

For året 2013 oppnår en bedrift et resultat før skatt på 41 760 000 kr. Skattesatsen er 28 %. Årets regnskapsmessige avskrivninger er 3 782 000 kr, mens de skattemessige avskrivningene er 3 282 000 kr. Hva blir betalbar skatt for 2013?

- a) 11 692 800 kr
- b) 11 950 800 kr
- c) 11 832 800 kr
- d) 140 000 kr

Oppgave 4

Et anleggsmiddel kjøpes for 8 000 000 kr og avskrives etter saldometoden med 30 % hvert år. Hva er bokført verdi for anleggsmidlet etter 3 år (og tre års avskrivninger)?

- a) 2 744 000 kr
- b) 1 176 000 kr
- c) 5 600 000 kr
- d) 800 000 kr

Oppgave 5

Bedriften Omega AS produserer og selger kun et produkt. Salgspris per enhet er 890 kr og variabel kostnad per enhet er 770 kr. I 2012 oppnådde bedriften 500 000 kr i overskudd. De faste kostnadene dette året var på 700 000 kr. Hvor mange enheter produserte bedriften i 2012?

- a) 10 000
- b) 12 000
- c) 1 348
- d) 5 833

Oppgave 6

En bedrift selger et produkt til 800 kr per enhet. Variabel enhetskostnad er 500 kr. Hvis de selger 250 000 enheter, blir resultatet 25 000 000 kr. Hvor mange enheter må de selge for å oppnå en sikkerhetsmargin på 37 %?

- a) 51 780
- b) 359 788
- c) 11 563
- d) 264 550

Oppgave 7

En bedrift produserer og selger produktene A og B med dekningsbidrag per enhet på henholdsvis 158 kr og 180 kr. Begge produktene bearbeides i to maskiner kalt maskin 1 og maskin 2. En enhet av produkt A bruker 2 min i maskin 1 og 8 min i maskin 2. En enhet av produkt B bruker 7 min i maskin 1 og 3 min i maskin 2. Maskin 1 har en kapasitet på 52 000 min per år, mens maskin 2 har en kapasitet på 48 000 min per år. Hvor mange enheter bør bedriften produsere og selge pr. år av produktene A og B?

- a) $A = 0$ og $B = 7\,429$
- b) $A = 3\,600$ og $B = 6\,400$
- c) $A = 6\,400$ og $B = 3\,600$
- d) $A = 6\,000$ og $B = 0$

Oppgave 8

Et selskap fører sitt normalkostregnskap for 2013 etter selvkostmetoden og oppnår et produksjonsresultat på 46,4 mill kr. Inngående varebeholdning er på 35,6 mill kr, mens utgående varebeholdning er på 39,0 mill kr. Dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden, ville inngående varebeholdning vært vurdert til 18,0 mill kr, mens utgående varebeholdning ville vært vurdert til 19,4 mill kr. Hva ville resultatet blitt dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden?

- a) 48,4 mill kr
- b) 44,4 mill kr
- c) 45,8 mill kr
- d) 46,4 mill kr

Oppgave 9

Du setter 17 000 kr i banken til 5 % rente per år. Hvor lenge må du la pengene stå i banken før du kan ta ut 21 696,79 kr (med renter og rentes rente)?

- a) 4,5 år
- b) 5,0 år
- c) 5,5 år
- d) 6,0 år

Oppgave 10

En bedrift har 30 dagers betalingsfrist hos sin leverandør. Dersom de betaler kontant får de 2 % kontantrabatt. Hva koster det i effektiv rente per år å betale etter 30 dager i stedet for å betale kontant? (Regn med 360 dager per år.)

- a) 27,4 %
- b) 24,5 %
- c) 24,0 %
- d) 23,7 %

Oppgave 11

En bedrift produserer robåter og har registrert følgende kostnader for en normalperiode:

Avdeling:	Materialavdeling	Tilvirkningsavdeling	Salgs- og adm.avdeling
Direkte material	3 000 000		
Direkte lønn		5 000 000	
Indirekte kostnader	600 000	2 000 000	2 120 000

Bedriften benytter selvkost i sine kalkyler. For de indirekte kostnadene i materialavdelingen skal direkte material benyttes som fordelingsgrunnlag og for de indirekte kostnadene i tilvirkningsavdelingen skal direkte lønn benyttes som fordelingsgrunnlag. Salgs- og administrasjonskostnader kalkuleres inn som et prosenttillegg av tilvirkningskost.

Bedriften har fått inn bestilling på en robåt. Til denne båten regner de med å bruke 25 000 kr i direkte material og 55 000 kr i direkte lønn. Selvkost for denne båten blir:

- a) 122 500 kr
- b) 124 833 kr
- c) 128 400 kr
- d) 135 355 kr

Oppgave 12

En bedrift betaler i løpet av et år 28 000 kr i renter og 72 000 kr i avdrag på lån. I resultatregnskapet for dette året fører dette til en kostnad på:

- a) 100 000 kr
- b) 28 000 kr
- c) 72 000 kr
- d) 0 kr

Oppgave 13

Varelageret for en produksjonsbedrift er verdsatt til 89 000 kr pr. 01.01.2012 og til 73 000 kr pr. 31.12.2012. Varekostnaden for 2012 er 587 000 kr. Hva er varekjøp for 2012?

- a) 603 000 kr
- b) 571 000 kr
- c) 514 000 kr
- d) 425 000 kr

Oppgave 14

For en gitt periode oppnår et selskap 25 800 kr i inntekter, 45 % i dekningsgrad og 3 200 kr i resultat. Hva var faste kostnader for perioden?

- a) 8 410 kr
- b) 22 600 kr
- c) 11 610 kr
- d) 14 810 kr

Oppgave 15

Du investerer 500 000 kr i dag i et prosjekt. Etter 1 år mottar du 435 000 kr og etter to år mottar du 107 000 kr. Beregn internrenten for dette prosjektet.

- a) 5 %
- b) 7 %
- c) 120 %
- d) Internrenten er ikke definert for dette prosjektet.

Del B – Langsvarsoppgaver (teller 50 %)

Oppgave 1 (20 %)

En bedrift har følgende balanse per 1. januar 2014.

Maskiner	3 800	Aksjekapital	1 500
Varelager	130	Annen EK	500
Kundefordringer	370	Pantelån	1 200
		Utsatt skatt	200
		Kassekreditt	700
		Skyldig skatt	130
		Skyldig utbytte	70
Sum eiendeler	4 300	Sum egenkapital og gjeld	4 300

For det som skjer i løpet av 2014 har vi følgende opplysninger:

Salgsinnbetalinger	5 700
Kundefordringer UB (på slutten av perioden)	470
Varekjøp	2 300
Varelager UB (på slutten av perioden)	150
Driftskostnader	400
Lønn	2 000
Avskrivninger	830
Skattemessige avskrivninger	20 %
Skattemessige avskrivninger	760
Betalbare rentekostnader	70
Avdrag pantelån	120
Skattesats	28 %

Skyldig skatt fra 2013 betales i mars 2014. Skyldig utbytte fra 2013 betales i april 2014. Det skal ikke betales ut utbytte av resultatet fra 2014. Se bort fra feriepenger, arbeidsgiveravgift og merverdiavgift. Før regnskapet for 2014 og balanse per 31. desember 2014.

Oppgave 2 (30 %)

(Alle beløp i 1 000 kr)

Bedriften Rose AS har følgende balanse per 31.12.2013:

Eiendeler		Egenkapital og gjeld	
Anleggsmidler	1 250	Aksjekapital	500
Varelager	180	Opptjent egenkapital	80
Kundefordringer	370	Langsiktig gjeld	390
		Kassekreditt	100
		Leverandørgjeld	310
		Skyldig mva.	150
		Skyldig arbeidsgiveravgift	110
		Skyldige feriepengene	160
Sum eiendeler	1 800	Sum egenkapital og gjeld	1 800

Du skal utarbeide budsjetter for januar 2014 og du får følgende opplysninger:

Salgsinntektene er budsjettert til 800 (uten mva) for januar 2014. Salget forventes å skje jevnt gjennom måneden og gjennomsnittlig kredittid er 15 dager. Alt salg skjer i Norge.

Det er bestilt varer for 300, ekskl. mva. som leveres 20. januar. Gjennomsnittlig kredittid er 30 dager. Varelageret per 31.01.14 er budsjettert til 130.

Mva. skal betales 10.02.14. Arbeidsgiveravgiften skal betales 15.01.14.

Lønnskostnaden er budsjettert til 200. Arbeidsgiveravgiften er 14,1 %, mens feriepengene er 12 %.

Lønnsutbetaling til de ansatte skjer i samme måned som lønnskostnaden påløper.

Lineære avskrivninger for januar er budsjettert til 12.

Andre driftskostnader for januar forventes å bli 180. Driftskostnadene forfaller til betaling i samme måned som de påløper med et tillegg av inngående mva. på kr 45.

Renter og avdrag på henholdsvis 5 og 160 (på langsiktig gjeld) forfaller 20. januar.

a) Utarbeid resultatbudsjett for januar 2014. Se bort fra skatt.

b) Utarbeid et likviditetsbudsjett for januar 2014.

c) Utarbeid budsjettert balanse per 31.01.14.

Institutt for Industriell økonomi og teknologiledelse

Eksamensoppgave i TIØ4295 BEDRIFTSØKONOMI

Faglig kontakt under eksamen: Morten Helbæk

Tlf.: 926 54 567

Eksamensdato: 6. desember 2014

Eksamenstid (fra-til): 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: D – Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt.
Bestemt, enkel kalkulator tillatt.

Annen informasjon: Oppgavesettet består av to deler.

Del A inneholder flervalgsoppgaver (multiple choice) der svarene skal skrives på eget svarsjema. Hvert spørsmål har fire svaralternativ der bare ett er korrekt. Galt svar gir 0 poeng. Hvis du markerer mer enn et svaralternativ på en oppgave, blir det regnet som galt svar. Del B inneholder 2 oppgaver som skal besvares fullstendig på papir.

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 7 (inkl. forsiden)

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

08.11.14

Dato

Sign

Del A – Flervalgsoppgaver (teller 50 %)

Skriv svarene på eget skjema

Oppgave 1

Du tar opp et lån og betaler 8 % rente på forskudd hvert år. Hva er effektiv rente for lånet?

- a) 7,75 %
- b) 8,00 %
- c) 8,50 %
- d) 8,70 %

Oppgave 2

I balansen i årsrapporten er kundefordringer:

- a) langsiktig gjeld
- b) kortsiktig gjeld
- c) et omløpsmiddel
- d) et anleggsmiddel

Oppgave 3

Et anleggsmiddel anskaffes for 100 000 kr ved årsskiftet, og avskrives etter saldometoden med 20 %. Avskrivningen det femte året blir:

- a) 15 350 kr
- b) 10 240 kr
- c) 8 192 kr
- d) 6 554 kr

Oppgave 4

Et selskap har en maskin som de anskaffer for 300 000 kr ved starten av år 1. I finansregnskapet skal maskinen avskrives lineært over 10 år. Skattemessige saldoavskrivninger for denne maskinen er 30 % og skattesatsen er 28 %. Anta at selskapet hvert år fremover vil ha 200 000 kr i inntekter og 100 000 kr + avskrivninger på maskinen som kostnader. Gjeldsposten utsatt skatt starter på null. Hva vil denne gjeldsposten være etter 3 år?

- a) 3 948 kr
- b) 29 988 kr
- c) 27 030 kr
- d) 26 040 kr

Oppgave 5

Et selskap fører sitt normalkostregnskap for 2014 etter selvkostmetoden og oppnår et produksjonsresultat på 398 200 kr. Inngående varebeholdning er på 785 000 kr, mens utgående varebeholdning er på 697 000 kr. Dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden, ville inngående varebeholdning vært vurdert til 298 300 kr, mens utgående varebeholdning ville vært vurdert til 264 860 kr. Hva ville resultatet blitt dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden?

- a) 343 640 kr
- b) – 54 560 kr
- c) 507 320 kr
- d) 452 760 kr

Oppgave 6

Hvor lenge må et beløp stå i banken til 4,73 % rente per år før du kan ta ut det dobbelte?

- a) 10 år
- b) 12 år
- c) 15 år
- d) 22 år

Oppgave 7

En bedrift produserer robåter og har registrert følgende kostnader for en normalperiode:

Avdeling:	Materialavdeling	Tilvirkningsavdeling	Salgs- og administrasjonsavdeling
Direkte material	6 000 000		
Direkte lønn		8 000 000	
Indirekte kostnader	900 000	3 000 000	3 580 000

Bedriften benytter selvkost i sine kalkyler. For de indirekte kostnadene i materialavdelingen skal direkte material benyttes som fordelingsgrunnlag, og for de indirekte kostnadene i tilvirkningsavdelingen skal direkte lønn benyttes som fordelingsgrunnlag. Indirekte salgs- og administrasjonskostnader kalkuleres inn som et prosenttillegg av tilvirkningskost.

Bedriften har fått inn bestilling på en robåt. Til denne båten regner de med å bruke 17 800 kr i direkte material og 22 000 i direkte lønn. Selvkost for denne båten blir:

- a) 60 864 kr
- b) 50 720 kr
- c) 59 173 kr
- d) 52 380 kr

Oppgave 8

Du tar opp et annuitetslån på 5 000 000 kr til 3,8 % rente p.a. Lånet skal betales ned over 30 år. Renter og avdrag betales etterskuddsvis en gang i året. Hvor mye betaler du i avdrag det siste året?

Oppgitt: $A_{n,r}^{-1} = \frac{r(1+r)^n}{(1+r)^n - 1}$

- a) 282 170 kr
- b) 10 330 kr
- c) 271 840 kr
- d) 298 523 kr

Oppgave 9

En bedrift opererer med en standard lønn på 589 kr/t og et standard tidsforbruk på 1,2 timer per enhet ved produksjon av et bestemt produkt. I oktober brukte bedriften 690 timer på å produsere 580 enheter av produktet. Lønnskostnaden for oktober ble 408 372 kr. Produktivitetsavviket ble dermed:

- a) 0
- b) 1 572 kr
- c) 2 790 kr
- d) 3 534 kr

Oppgave 10

En bedrift har bokført anleggsmidler i balansen per 31.12.13 og per 31.12.14 til henholdsvis 53 500 kr og 55 800 kr. Avskrivninger i 2014 var på 23 200 kr. Hvor mye har bedriften kjøpt anleggsmidler for i 2014? Se bort fra merverdiavgift.

- a) 20 900 kr
- b) 25 500 kr
- c) 28 300 kr
- d) 21 300 kr

Oppgave 11

En bedrift budsjetterer for første kvartal 2015 med salgsinntekter (uten mva.) på kr 1 200 000, fordelt med kr 580 000 i januar, kr 330 000 i februar og kr 290 000 i mars. De hadde salgsinntekter på kr 710 000 i november og salgsinntekter på kr 650 000 i desember 2014. Bedriften leverer 70 % av omsetningen med en gjennomsnittlig kredittid på 45 dager. Resten er kontantsalg. Merverdiavgiften er 25 %. Hvor mye budsjetterer bedriften å ha utestående hos kundene per 31.03.2015?

- a) 398 125 kr
- b) 318 500 kr
- c) 542 500 kr
- d) 475 300 kr

Oppgave 12

En bedrift selger et produkt til 120 kr per enhet. Variabel enhetskostnad er 90 kr. Hvis de selger 500 000 enheter, blir resultatet 5 000 000 kr. Hvor mange enheter må de selge for å få en sikkerhetsmargin på 35 %?

- a) 512 821
- b) 952 381
- c) 119 048
- d) 783 542

Oppgave 13

Et avisabonnement betales på forskudd. Hvis man betaler for et år koster det 3790 kr. Hvis man betaler for et halvår, koster det 1995 kr. Hva koster det i effektiv rente per år å betale hvert halvår framfor hvert år?

- a) 7,1 %
- b) 22,3 %
- c) 23,5 %
- d) 5,3 %

Del B – Langsvarsoppgaver (teller 50 %)

Oppgave 1

En bedrift har følgende balanse per 31.12.2014:

Eiendeler		Egenkapital og gjeld	
Anleggsmidler	800 000	Aksjekapital	200 000
Varelager	100 000	Annen egenkapital	70 000
Kundefordringer	220 000	Langsiktig gjeld	300 000
		Kassekreditt	90 000
		Leverandørgjeld	170 000
		Skyldig mva.	110 000
		Skyldig arbeidsgiveravgift	80 000
		Skyldige feriepenges	100 000
Sum eiendeler	1 120 000	Sum egenkapital og gjeld	1 120 000

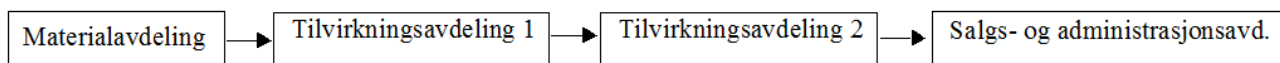
For januar 2015 har vi følgende opplysninger:

- Salgsinntekter er budsjettet til kr 600 000 for januar. Salget vil skje jevnt utover i måneden, og gjennomsnittlig kredittid er 15 dager. Alt salg skjer i Norge.
- Det er bestilt varer for kr 160 000, ekskl. mva. Disse leveres 10. januar. Gjennomsnittlig kredittid er 30 dager. Varelageret per 31.01.2015 er budsjettet til kr 70 000.
- Merverdiavgift er 25 %, arbeidsgiveravgift er 14,1 % og feriepenges er 12 %. Merverdiavgiften forfaller til betaling 10.02.2015. Arbeidsgiveravgiften forfaller til betaling 15.01.2015.
- Lønnskostnader er budsjettet til kr 120 000. Lønnsutbetaling til de ansatte skjer i samme måned som lønnskostnaden påløper.
- Lineære avskrivninger for januar er budsjettet til kr 10 000.
- Andre driftskostnader for januar forventes å bli kr 100 000 (ekskl. mva.). Driftskostnadene forfaller til betaling i samme måned som de påløper.
- Renter og avdrag på kr 120 000 på langsiktig gjeld forfaller til betaling 20. januar. Avdraget utgjør kr 115 000. Rentekostnaden for januar er beregnet til kr 5 000.
- Et evt. likviditetsoverskudd i januar skal brukes til å betale ned kassekredittgjeld.
- Se bort fra skatt

- Utarbeid et resultatbudsjett for januar 2015.
- Utarbeid et likviditetsbudsjett for januar 2015.
- Utarbeid budsjettet balanse per 31.01.2015.

Oppgave 2

En ordreproduserende bedrift består av følgende avdelinger:

I avdelingene påløper det både direkte og indirekte kostnader. I materialavdelingen er de direkte kostnadene direkte material, i tilvirkningsavdeling 1 direkte lønn, i tilvirkningsavdeling 2 maskinkostnader og i salgs- og administrasjonsavdelingen selgerprovisjon.

Bedriften benytter normalkostregnskap etter selvkostmetoden. Tilleggssatsene for de indirekte kostnadene er:

Materialavdelingen: 5 % av direkte material

Tilvirkningsavdeling 1: 60 % av direkte lønn

Tilvirkningsavdeling 2: 700 kr per maskintime

Salgs- og administrasjonsavdelingen: 25 % av tilvirkningskost

Bedriften begynner seg nå i starten av oktober og vi skal utarbeide et normalkostregnskap for denne måneden etter selvkostmetoden. I september jobbet bedriften med to ordrer som ennå ikke er solgt. Kostnader påløpt i september og andre opplysninger for ordre 1 og 2:

	Ordre 1	Ordre 2
Direkte material	75 000	39 000
Kalkulerte indirekte kostnader i materialavdelingen	3 750	1 950
Direkte lønn i tilvirkningsavdeling 1	125 000	65 000
Kalkulerte indirekte kostnader i tilvirkningsavdeling 1	75 000	39 000
Direkte kostnader i tilvirkningsavdeling 2	58 000	23 000
Kalkulerte indirekte kostnader i tilvirkningsavdeling 2	25 000	10 000
Tilvirkningskost	361 750	177 950
Status per 1. oktober	Ferdigvarer	Varer i arbeid
Selges for følgende i oktober	530 000	500 000
Direkte salgs- og administrasjonskostnader i oktober	35 000	23 000

I løpet av oktober har bedriften jobbet med ordrene 2, 3, og 4. Ordre 2 er gjort ferdig og solgt. Ordre 3 er påbegynt, gjort ferdig og solgt. Ordre 4 er påbegynt, men ikke gjort ferdig. Registrerte kostnader og maskintimer for oktober:

	Ordre 2	Ordre 3	Ordre 4
Direkte material	15 000	70 000	52 000
Direkte lønn i tilvirkningsavdeling 1	50 000	151 000	120 000
Direkte kostnader i tilvirkningsavdeling 2	28 000	65 000	39 000
Direkte salgs- og administrasjonskostnader	23 000	38 000	
Registrerte maskintimer	15	35	16
Status på slutten av oktober	Solgt	Solgt	Varer i arbeid
Selges for følgende i oktober	500 000	580 000	

a) Før et normalkostregnskap etter selvkostmetoden og finn det kalkulerte resultatet for oktober. (Tegn et skjema som det nedenfor på besvarelsen din og bruk det.)

Anta nå at det har gått en tid (etter oktober) og at man har fått oversikt over de virkelige indirekte kostnadene for oktober:

Materialavdelingen	8 500
Tilvirkningsavdeling 1	183 000
Tilvirkningsavdeling 2	49 000
Salgs- og administrasjonsavdelingen	257 000

b) Gjør ferdig normalkostregnskapet og finn det virkelige resultatet for oktober og dekningsdifferansene. (Bruk skjemaet du tegnet i oppgave a.)

		Ordre						
Normalkostregnskap, selvkost	Sats	1	2	3	4	Normalkost	Virkelige	Dekningsdiff
Salgsinntekter								
Direkte material								
Indirekte kostnader materialavd.								
Materialkost								
Direkte lønn i avdeling 1								
Indirekte kostnader i avdeling 1								
Direkte kostnader i avdeling 2								
Indirekte kostnader i avdeling 2								
Periodens tilvirkningskost								
Beholdningsendring varer i arbeid								
Tilvirkningskost for ferdigvarer								
Beholdningsendring ferdigvarer								
Tilvirkningskost for solgte varer								
Direkte salgs- og admin.kostn								
Indirekte salgs- og admin.kostn								
Kalkulert selvkost								
Kalkulert resultat								
Sum dekningsdifferanser								
Virkelig resultat								

Eksamensoppgave i TIØ4295 BEDRIFTSØKONOMI

Faglig kontakt under eksamen: Morten Helbæk

Tlf.: 926 54 567

Eksamensdato: 5. desember 2015

Eksamenstid (fra-til): 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: D – Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt.
Bestemt, enkel kalkulator tillatt.

Annen informasjon: Oppgavesettet består av to deler.

Del A inneholder flervalgsoppgaver (multiple choice) der svarene skal skrives på eget svarskjema. Hvert spørsmål har fire svaralternativ der bare ett er korrekt. Galt svar gir 0 poeng. Hvis du markerer mer enn et svaralternativ på en oppgave, blir det regnet som galt svar. Del B inneholder 2 oppgaver som skal besvares fullstendig på papir.

Målform/språk: Bokmål

Antall sider: 4 (inkl. forsiden)

Antall sider vedlegg: 0

Kontrollert av:

15.11.15

Dato

Sign

Del A – Flervalgsoppgaver (teller 50 %)

Skriv svarene på eget skjema

Oppgave 1

For et år har en bedrift oppnådd en totalkapitalrentabilitet på 12 % og en resultatgrad på 10 %. Kapitalens omløpshastighet blir dermed:

- a) 0,02
- b) 1,20
- c) 0,83
- d) 0,012

Oppgave 2

Du starter en ny bedrift 1. jan 2015 og betaler inn 5 mill kr i aksjekapital. Den 3. februar tar bedriften opp et lån på 7 mill kr. Den 15. mai kjøper bedriften maskiner og utstyr for 13 mill kr. Regnskapet for 2015 viser 15 mill kr i inntekter og 12 mill kr i kostnader. Ved utgangen av 2015 (den 31.12) er egenkapitalen lik:

- a) – 1 mill kr
- b) 1 mill kr
- c) 3 mill kr
- d) 8 mill kr

Oppgave 3

Et selskap har 180 mill kr i anleggsmidler, 50 mill kr i omløpsmidler, 100 mill kr i egenkapital og 40 mill kr i arbeidskapital. Langsiktig gjeld og kortsiktig gjeld er dermed henholdsvis:

- a) 90 mill kr og 50 mill kr
- b) 140 mill kr og 10 mill kr
- c) 80 mill kr og 20 mill kr
- d) 120 mill kr og 10 mill kr

Oppgave 4

Et selskap fører sitt normalkostregnskap for 2015 etter selvkostmetoden og oppnår et produksjonsresultat på 92,8 mill kr. Inngående varebeholdning er på 71,2 mill kr, mens utgående varebeholdning er på 78,0 mill kr. Dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden, ville inngående varebeholdning vært vurdert til 36,0 mill kr, mens utgående varebeholdning ville vært vurdert til 38,8 mill kr. Hva ville resultatet blitt dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden?

- a) 96,8 mill kr
- b) 88,8 mill kr
- c) 91,6 mill kr
- d) 92,8 mill kr

Oppgave 5

Hvor lenge må 100 kr stå i banken til 3,17 % rente per år før du kan ta ut 150 kr (med renter og rentes rente)?

- a) 13 år
- b) 14 år
- c) 15 år
- d) 16 år

Oppgave 6

En bedrift produserer og selger et produkt til en markedspris som varierer. Variabel kostnad per enhet er 100 kr og faste kostnader er 2 000 000 kr per år. Anta at bedriften selger 20 000 enheter per år og oppnår en sikkerhetsmargin på 25 %. Hva er markedsprisen per enhet avrundet til hele kroner?

- a) 267 kr
- b) 333 kr
- c) 233 kr
- d) 267 kr

Oppgave 7

Et anleggsmiddel kjøpes for 5 200 000 kr ved årsskiftet og avskrives etter saldometoden med 20 % hvert år. Avskrivningen det tredje året blir:

- a) 665 600 kr
- b) 832 000 kr
- c) 520 000 kr
- d) 950 000 kr

Oppgave 8

Et selskap har en lønnskostnad på 665 583 kr i oktober. Arbeidsgiveravgift er 14,1% og feriepenger er 12%. Hvor mye blir avsatt til feriepenger i denne måneden?

- a) 62 500 kr
- b) 82 250 kr
- c) 79 870 kr
- d) 70 000 kr

Oppgave 9

Et prosjekt som medfører en investering på 80 mill kr i produksjonsutstyr gir et årlig innbetalingsoverskudd på 30 mill kr i 3 år. Hva må utrangeringsverdien på produksjonsutstyret være (det utstyret selges for etter 3 år) for at prosjektet skal gi en internrente på 10%?

- a) 7,18 mill kr
- b) 8,00 mill kr
- c) 3,12 mill kr
- d) 5,20 mill kr

Oppgave 10

En bedrift produserer robåter og har registrert følgende kostnader for en normalperiode:

Avdeling:	Materialavdeling	Tilvirkningsavdeling	Salgs- og adm.avdeling
Direkte material	3 000 000		
Direkte lønn		5 000 000	
Indirekte kostnader	600 000	2 000 000	2 120 000

Bedriften benytter selvkost i sine kalkyler. For de indirekte kostnadene i materialavdelingen skal direkte material benyttes som fordelingsgrunnlag og for de indirekte kostnadene i tilvirkningsavdelingen skal direkte lønn benyttes som fordelingsgrunnlag. Salgs- og administrasjonskostnader kalkuleres inn som et prosenttillegg av tilvirkningskost.

Bedriften har fått inn bestilling på en robåt. Til denne båten regner de med å bruke 25 000 kr i direkte material og 55 000 kr i direkte lønn. Selvkost for denne båten blir:

- a) 122 500 kr
- b) 124 833 kr
- c) 128 400 kr
- d) 135 355 kr

Del B – Langsvarsoppgaver (teller 50 %)

Oppgave 1 (beløp 1 000 kr)

Bedriften AS Bing har følgende balanse per 1. januar 2015.

Maskiner	12 400	Aksjekapital	5 000
Kjøretøy	7 500	Annen EK	1 675
Varelager	2 581	Pantelån	12 387
Kundefordringer	3 978	Utsatt skatt	3 055
		Kassekreditt	958
		Leverandørgjeld	1 823
		Skyldige renter	87
		Skyldig lønn	579
		Skyldig skatt	368
		Skyldig utbytte	527
Sum	26 459	Sum	26 459

For 2015 har vi følgende opplysninger (UB betyr utgående balanse, dvs. på slutten av året.):

Salgsinnbetalinger	37 922
Kundefordringer UB	2 657
Betalt for varer	18 592
Leverandørgjeld UB	1 902
Varelager UB	2 150
Betalte driftskostnader	2 187
Lønnsutbetalinger	9 780
Skyldig lønn UB	631
Avskrivning maskiner	2 187
Skattemessig avskrivning maskiner	20 %
Skattemessig avskrivning maskiner	2 480
Avskrivning kjøretøy	1 593
Skattemessig avskrivning kjøretøy	20 %
Skattemessig avskrivning kjøretøy	1 500
Betalte renter	515
Skyldige renter UB	72
Betalt avdrag	950
Skattesats	27 %
Skyldig skatt fra 2014 betales i mars 2015	
Skyldig utbytte fra 2014 betales i april 2015	
Halvparten av resultat etter skatt for 2015 skal betales ut som utbytte.	

Før regnskapet for 2015 og balanse per 31. desember 2015.

Oppgave 2 (alle beløp i kr)

Du vurderer å investere 42 000 i et 7-årig prosjekt for å produsere og selge et produkt. Det må investeres i en maskin til 98 000. Denne avskrives skattemessig lineært over prosjektets levetid og er verdiløs når prosjektet avsluttes. For å finansiere investeringen fullt ut tar du også opp et serielån på 56 000 over 7 år til 10 % rente per år. Renter og avdrag betales i slutten av hvert år. Skattesats er 27 %. Inn- og utbetalinger fra driften er budsjettert som vist i oversikten under. Bruk et avkastningskrav på 12 % og regn ut prosjektets netto nåverdi. Hva er prosjektets internrente?

År:	1	2	3	4	5	6	7
Innbetaling	44 950	57 123	55 721	63 886	57 989	48 356	37 529
Utbetaling	-21 000	-35 000	-33 000	-42 000	-37 000	-28 000	-18 000

Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse

Eksamensoppgave i TIØ4295 Bedriftsøkonomi

Faglig kontakt under eksamen: Morten Kringstad

Tlf.: 922 09 794

Eksamensdato: Tirsdag 29 November

Eksamenstid (fra-til): 09:00 – 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: D - Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt.
Bestemt, enkel kalkulator tillatt.

Annen informasjon: Alle oppgavene består av flervalgsoppgaver (multiple choice) der svarene skal skrives på eget svarsjema. Hvert spørsmål har fire svaralternativ der bare ett er korrekt. Galt svar gir 0 poeng. Hvis du markerer mer enn et svaralternativ på en oppgave, blir det regnet som galt svar.

Målform/språk: Bokmål/Norsk

Antall sider (uten forside): 8

Antall sider vedlegg: 0

Informasjon om trykking av eksamensoppgave

Originalen er:

1-sidig ☐ **2-sidig** ☐

sort/hvit ☐ **farger** ☐

skal ha flervalgsjema

Kontrollert av:

16 November 2016

Dato

Sign

Oppgave 1

I balansen i årsrapporten er utsatt skattefordel:

- a) langsiktig gjeld
- b) kortsiktig gjeld
- c) et omløpsmiddel
- d) et anleggsmiddel

Oppgave 2

Selskap A selger varer for 250 000 kr til selskap B. Varene leveres den 20. desember 2012. Selskap B betaler fakturaen den 3. februar 2013. I selskap A sitt årsregnskap for 2012 vil de nevnte 250 000 kr vises som:

- a) Gjeld
- b) Kostnad
- c) Egenkapital
- d) Inntekt

Oppgave 3

Et selskap legger frem følgende balanse:

Anleggsmidler	3 300 000	Egenkapital	2 300 000
		Langsiktig gjeld	3 700 000
Omløpsmidler	5 000 000	Kortsiktig gjeld	2 300 000

Selskapets arbeidskapital er:

- a) 1 000 000
- b) 1 300 000
- c) 2 700 000
- d) 5 000 000

Oppgave 4

Et selskap fører sitt normalkostregnskap for 2010 etter selvkostmetoden og oppnår et produksjonsresultat på 398 200 kr. Inngående varebeholdning er på 785 000 kr, mens utgående varebeholdning er på 697 000 kr. Dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden, ville inngående varebeholdning vært vurdert til 298 300 kr, mens utgående varebeholdning ville vært vurdert til 264 860 kr. Hva ville resultatet blitt dersom selskapet hadde brukt bidragsmetoden?

- a) 343 640 kr
- b) – 54 560 kr
- c) 507 320 kr
- d) 452 760 kr

Oppgave 5

Standarden for direkte materialer for et produkt er 20 kg til en standardpris på kr 0,75 per kg. Sist periode ble det tilvirket 56 000 enheter av produktet. Mengdeavviket ble ufordelaktig med kr 30 000. Hvor mange kg ble virkelig forbrukt i perioden?

- a) 1 160 000
- b) 1 080 000
- c) 1 200 000
- d) 784 000

Oppgave 6

Dersom lønnsutbetalingen på kr 100 000 i en periode inneholdt et forskudd på kr 10 000, overtidsbetaling fra en tidligere periode på kr 5000, hva blir lønnskostnaden for perioden? Se bort fra feriepenger, arbeidsgiveravgift og andre sosiale kostnader.

- a) 85 000
- b) 105 000
- c) 95 000
- d) 70 000

Oppgave 7

Med begrepet produktivitet menes:

- a) At vi utnytter råvarer eller tid effektivt.
- b) Forholdet mellom produksjonsmengde og ressursbruk.
- c) Forholdet mellom effektivitet og ressursbruk.
- d) Alle svarene ovenfor er riktige.

Oppgave 8

Et selskap har en lønnskostnad på 665 583 kr i oktober. Arbeidsgiveravgift er 14,1% og feriepenger er 12%. Hvor mye blir avsatt til feriepenger i denne måneden?

- a) 62 500 kr
- b) 82 250 kr
- c) 79 870 kr
- d) 70 000 kr

Oppgave 9

Et selskap har følgende balanse pr. 01.01.2017.

Debet		Kredit	
Maskin	600 000	Egenkapital	350 000
Varer	250 000	Gjeld	550 000
Kontanter	50 000		
Sum	900 000	Sum	900 000

I løpet av 2017 skjer følgende:

Vi kjøper varer for 980 000. På slutten av året er varebeholdningen på 120 000. Vi mottar 1 200 000 i betaling for solgte varer
Maskinen avskrives med 150 000
Vi betaler 180 000 i avdrag på lånet (ingen renter).

På slutten av året (pr. 31.12.2017) er kontantbeholdningen og egenkapitalen:

- a) Kontanter = 90 000 og egenkapital = 410 000
- b) Kontanter = 270 000 og egenkapital = 290 000
- c) Kontanter = 90 000 og egenkapital = 290 000
- d) Kontanter = 270 000 og egenkapital = 410 000

Oppgave 10

En bedrift produserer robåter og har registrert følgende kostnader for en normalperiode:

Avdeling:	Materialav-	Tilvirkningsav-	Salgs- og adm.avdeling
Direkte material	3 000 000		
Direkte lønn		5 000 000	
Indirekte kostnader	600 000	2 000 000	2 120 000

Bedriften benytter selvkost i sine kalkyler. For de indirekte kostnadene i materialavdelingen skal direkte material benyttes som fordelingsgrunnlag og for de indirekte kostnadene i tilvirkningsavdelingen skal direkte lønn benyttes som fordelingsgrunnlag. Salgs- og administrasjonskostnader kalkuleres inn som et prosenttillegg av tilvirkningskost.

Bedriften har fått inn bestilling på en robåt. Til denne båten regner de med å bruke 25 000 kr i direkte material og 55 000 kr i direkte lønn. Selvkost for denne båten blir:

- a) 122 500 kr
- b) 124 833 kr
- c) 128 400 kr
- d) 135 355 kr

Oppgave 11 (alle beløp i kr)

Nåverdimetoden forutsetter at prosjektets kontantstrøm kan reinvesteres til en rente lik:

- a) Internrenten
- b) Kalkulasjonsrenten
- c) Bankrente
- d) Ingen av de overnevnte alternativer

Oppgave 12

En av de nevnte alternativene er ikke en del av årsregnskapet. Hvilken?

- a) Noteopplysningene
- b) Balanseregnskapet
- c) Resultatregnskapet
- d) Styrets årsberetning

Oppgave 13

En bedrift produserer og selger produktene A og B med dekningsbidrag per enhet på henholdsvis 158 kr og 180 kr. Begge produktene bearbeides i to maskiner kalt maskin 1 og maskin 2. En enhet av produkt A bruker 2 min i maskin 1 og 8 min i maskin 2. En enhet av produkt B bruker 7 min i maskin 1 og 3 min i maskin 2. Maskin 1 har en kapasitet på 52 000 min per år, mens maskin 2 har en kapasitet på 48 000 min per år. Hvor mange enheter bør bedriften produsere og selge pr. år av produktene A og B?

- a) A = 0 og B = 7 429
- b) A = 3 600 og B = 6 400
- c) A = 6 400 og B = 3 600
- d) A = 6 000 og B = 0

Oppgave 14

Dersom totalkapitalrentabiliteten er 9.6 % og resultatgraden er 8 %, blir kapitalens omløpshastighet:

- a) 1,20
- b) 0,83
- c) 7,68
- d) 0,80

--

Oppgave 15

Med prosjektet anskaffelseskost forstår vi:

- a) Den samlede utgiften til prosjektet.
- b) Prosjektets samlede investeringssum.
- c) Alle normale kostnader forbundet med å få prosjektet driftsklart.
- d) Alle utsagnene ovenfor er riktige.

Oppgave 16

Et prosjekt som medfører en investering på 80 mill kr i produksjonsutstyr gir et årlig innbetalingsoverskudd på 30 mill kr i 3 år. Hva må utrangeringsverdien på produksjonsutstyret være (det utstyret selges for etter 3 år) for at prosjektet skal gi en internrente på 10%?

- a) 7,18 mill kr
- b) 8,00 mill kr
- c) 3,12 mill kr
- d) 5,20 mill kr

Oppgave 17

Du tar opp et annuitetslån på 5 000 000 kr til 3,8 % rente p.a. Lånet skal betales ned over 30 år. Renter og avdrag betales etterskuddsvis en gang i året. Hvor mye betaler du i avdrag det siste året?

- a) 282 170 kr
- b) 10 330 kr
- c) 271 840 kr
- d) 298 523 kr

Oppgave 18

Tenk deg et selskap som har 2 mill i gjeld og 6 mill i egenkapital. Dersom egenkapitalavkastning etter skatt er 31,8 % og lånerente etter skatt er 5,04 %, hva blir avkastning til totalkapitalen?

- a) 31.8%
- b) 18.42%
- c) 25.10 %
- d) 27.34%

Oppgave 19

En aksje kjøpes for $P_0 = \text{kr } 350$. De neste 5 årene mottar aksjonæren et årlig utbytte på kr 30. (Første utbetaling kommer om ett år.) Etter 5 år selger han aksjen for kr 410. Hvilken avkastning gir dette?

- a) 11.31%
- b) 11.67%
- c) 17.14%
- d) 11.80%

Oppgave 20

For et selskap er det regnet ut følgende kontantstrømmer fremover; 7491 (2017) 7918 (2018) 8314 (2019) 8730 (2020) og 9166 (2021). Det legges til grunn en videre vekstfaktor på 5% og et avkastningskrav på 17%. Gjelden er på 31259. Alle tall i tusen kroner. Hva er verdien av egenkapitalen til dette selskapet basert på en kontantstrømsmodell? (tall i tusen kroner)

- a) 62800
- b) 31259
- c) 89371
- d) 31540

Oppgave 21

I tilvirkingsbedriften AS har omstillingskostnadene blitt redusert fra kr 20 til kr 2 per enhet etter at nye datastyrt maskiner ble installert. I arbeidet med å redusere lagerbeholdningene, har ledelsen beregnet at lagringskostnadene må økes fra kr 8 per enhet til kr 32 per enhet på grunn av tidligere feilkalkulering. Hva betyr dette for den optimale bestillingsmengde?

- a) Vi har ikke nok informasjon til å kunne vite det.
- b) Den optimale bestillingsmengde vil øke.
- c) Den optimale bestillingsmengde vil forbli den samme.
- d) Den optimale bestillingsmengde vil kunne reduseres.

Oppgave 22

Utgangspunktet for bedriftens øvrige delbudsjetter og hovedbudsjetter er

- a) Investeringsbudsjettet.
- b) Resultatbudsjettet.
- c) Produksjonsbudsjettet.
- d) Salgsbudsjettet.

Oppgave 23

Bilkomponentfabrikken tilvirker årlig 10 000 enheter av Del 33 Volvo. Komponenten har følgende kostnadsbilde:

Direkte materialer:	kr 20000
Direkte lønn	kr 55 000
Indirekte variable tilvirkningskostnader	kr 45 000
<u>Indirekte faste tilvirkningskostnader (driftsuavhengige)</u>	<u>kr 70 000</u>
Totale tilvirkningskostnader	kr 190 000

En spesialtilvirker har tilbudt å leieprodusere delen for kr 18 per enhet. Dersom tilbudet aksepteres kan bilkomponentfabrikken leie ut frigjort areal for kr 15 000 per år. I tillegg er det kr 4 per enhet i reversible faste kostnader knyttet til tilvirkningen. Bør bilkomponentfabrikken outsource delen, og i så fall hvorfor?

- a) Nei, fordi det er kr 5 000 billigere å tilvirke den selv.
- b) Ja, fordi det er kr 10 000 billigere å kjøpe den.
- c) Nei, fordi det er kr 15 000 billigere å tilvirke den selv.
- d) Ja, fordi det er kr 25 000 billigere å kjøpe den.

Oppgave 24

En bedrift kan selge så mye den vil av produktene 1,2,3,4. Maskinen som bearbeider produktene har imidlertid begrenset kapasitet. Følgende opplysninger er tilgjengelig:

	Produkt 1	Produkt 2	Produkt 3	Produkt 4
Maskintid per enhet	1 time	1 time 30min	40 min	50 min
Dekningsbidrag per enhet	kr 1150	kr 1900	kr 700	kr 1000

Hvilket produkt vil du anbefale at bedriften prioriterer for å oppnå størst mulig lønnsomhet?

- a) Produkt 1.
- b) Produkt 2.
- c) Produkt 3.
- d) Produkt 4.

Oppgave 25

Du selger to konkurrerende produkter. Produkt A selges for kr 230 per kg eks. mva med en bruttofortjeneste på 40%. Produkt A er et meget godt merkenavn. Produkt B har en bruttofortjeneste på 50% og selges for kr 168 per kg eks mva. Begge produktene har tilnærmet lik kvalitet. Anta at en kunde kommer inn for å kjøpe produktet. Hvilke kriterier vil du da prioritere etter dersom du ønsker å selge det produktet som gir deg størst lønnsomhet?

- a) Bruttofortjeneste i % per kilo.
- b) Bruttofortjeneste i kr per salgsvolum.
- c) Bruttofortjeneste i % per salgskrone.
- d) Både a og b.

Oppgave 26

Kostnadsbilde for en tilvirkning av 10000 enheter av produkt A årlig er gitt ved:

Tilvirkningskostander

VEK	kr 200
Faste kostnader per år	kr 1 000 000

Salgs og adm. kostnader

VEK	kr 40
Faste kostnader per år	kr 1 500 000

Dersom virksomheten beregner 20% påslag på selvkost, hva blir salgsprisen for A?

- a) 588
- b) 490
- c) 655
- d) 465

Oppgave 27

Wilson og Co (WC) har fått en forespørsel om å levere 20 000 enheter av en spesiell komponent til en porselensprodusent. Det er nødvendig å investere 500 000 kr i produksjonsutstyr for å klare oppgaven. Avkastningskravet for slike investeringer er 20%. WC har beregnet at årlige salgs- og adm. kostnader knyttet til komponenten blir kr 200 000. WCs tilvirkningskostander per enhet er beregnet til kr 20 per enhet. Den målsatte prisen blir derfor:

- a) 25
- b) 30
- c) 35
- d) 40

Oppgave 28

Indirekte tilvirkningskostnader

- a) Inkluderer transportkostnader av ferdigvarer til kundene
- b) Kan være både variable og faste
- c) Inkluderer alle virksomhetens faste kostnader
- d) Inkluderer alle virksomhetens direkte lønnskostnader

Oppgave 29

Dersom den skjulte verdien i bedriftens varelager øker i løpet av året, hvilken lønnsomhetsmessig effekt får dette?

- a) Resultatet i perioden blir undervurdert
- b) Resultatet i perioden blir overvurdert
- c) Det får igjen effekt.
- d) Vi mangler informasjon for å fastslå dette med sikkerhet.

Oppgave 30

Dersom et lønnsomt selskap gjeldsfinansierer sin vekst, hvilke av de følgende nøkkeltallene vil bli størst.

- a) Totalrentabiliteten.
- b) Egenkapitalrentabiliteten.
- c) Resultatgraden.
- d) Alle alternativene er riktige.

Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse

Eksamensoppgave i TIØ4295 Bedriftsøkonomi

Eksamensdato: 5. august 2020

Eksamenstid (fra-til): 09:00 - 13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: A / Alle hjelpemidler tillatt

Faglig kontakt under eksamen: Peter Schütz

Tlf.: +47 73 59 35 85 / +47 980 86 185

Teknisk hjelp under eksamen: NTNU Orakel

Tlf: 73 59 16 00

ANNEN INFORMASJON:

Gjør dine egne antagelser og presiser i besvarelsen hvilke forutsetninger du har lagt til grunn i tolkning/avgrensing av oppgaven. Alle svar må begrunnes, enten ved å vise beregninger, tegninger eller ved å argumentere for svaret.

Faglig kontaktperson skal kun kontaktes dersom det er direkte feil eller mangler i oppgavesettet.

Lagring: Besvarelsen din i Inspera Assessment lagres automatisk hvert 15. sekund. Jobber du i andre programmer – husk å lagre underveis.

Juks/plagiat: Eksamen skal være et individuelt, selvstendig arbeid. Det er tillatt å bruke hjelpemidler. Alle besvarelser blir kontrollert for plagiat. [Du kan lese mer om juks og plagiering på eksamen her.](#)

Varslinger: Hvis det oppstår behov for å gi beskjeder til kandidatene underveis i eksamen (f.eks. ved feil i oppgavesettet), vil dette bli gjort via varslinger i Inspera. Et varsel vil dukke opp som en dialogboks på skjermen i Inspera. Du kan finne igjen varselet ved å klikke på bjella øverst i høyre hjørne på skjermen. Det vil i tillegg bli sendt SMS til alle kandidater for å sikre at ingen går glipp av viktig informasjon. Ha mobiltelefonen din tilgjengelig.

OM LEVERING:

Filopplasting: Alle filer må være lastet opp i besvarelsen før eksamenstida går ut. Det er lagt til 15 minutter til ordinær eksamenstid for digitalisering av håndtegninger/opplasting av filer. (Tilleggstida inngår i gjenstående eksamenstid som vises øverst til venstre på skjermen.)

Det er mulig å laste opp én fil for hver oppgave. Spørsmål skal ikke besvares både i tekstfeltet i Inspera og i opplastet fil, men det er mulig å svare på spørsmål a) for en oppgave i Inspera og laste opp svar for spørsmål b) i samme oppgave. Husk at håndskriftlige svar, som ikke kan leses, ikke er riktige.

[Slik digitalisere du håndtegningene dine.](#)

[Slik lagrer du dokumentet ditt som PDF.](#)

[Slik fjerner du forfatterinformasjon fra filen\(e\) du skal levere.](#)

NB! Det er ditt eget ansvar å påse at du laster opp riktig(e) fil(er). Kontroller filene du har lastet opp ved å klikke "Last ned" når du står i filopplastingsoppgaven. Alle filer kan fjernes og byttes ut så lenge prøven er åpen.

Besvarelsen din leveres automatisk når eksamenstida er ute og prøven stenger, forutsatt at minst én oppgave er besvart. Dette skjer selv om du ikke har klikket «Lever og gå tilbake til Dashboard» på siste side i oppgavesettet. Du kan gjenåpne og redigere besvarelsen din så lenge prøven er åpen. Dersom ingen oppgaver er besvart ved prøveslutt, blir ikke besvarelsen din levert. Dette vil anses som "ikke møtt" til eksamen.

Trekk fra eksamen: Blir du syk under eksamen, eller av andre grunner ønsker å levere blankt/trekke deg, gå til "hamburgermenyen" i øvre høyre hjørne og velg «Lever blankt». Dette kan ikke angres selv om prøven fremdeles er åpen.

Tilgang til besvarelse: Du finner besvarelsen din i Arkiv etter at sluttida for eksamen er passert.

Oppgave 1 (20%)

Stylish AS er en klesforretning som består av to avdelinger: dameavdeling og herreavdeling. Resultatregnskapet for 20x9 ser slik ut (alle tall i kr 1 000):

	Omsetning	20 000
–	Vareforbruk	11 800
	Bruttofortjeneste	8 200
–	Lønn	3 675
–	Emballasje	160
–	Husleie	1 500
–	Strøm	75
–	Rep. og vedlikehold	360
–	Reisekostnader (messer)	500
–	Reklame	560
–	Forsikringer	75
–	Diverse kostnader	100
–	Avskrivninger	625
–	Rentekostnader	400
	Resultat	170

Man har hittil ikke utarbeidet regnskaper for de to avdelingene. Nå har man imidlertid bestemt seg for å lage et enkelt avdelingsoppdelt regnskap. I denne forbindelse har man fremskaffet følgende opplysninger (alle beløp i kr 1 000):

	Dameavdeling	Herreavdeling
Omsetning	12 500	7 500
Vareforbruk	7 250	4 550
Lønn	2 200	1 475

De kostnadene som ikke er tatt med i oppstillingen ovenfor må fordeles på avdelingene. Omsetningen benyttes som fordelingsgrunnlag for følgende kostnader: emballasje, reparasjoner og vedlikehold, reiser, reklame, diverse kostnader og rentekostnader. For de øvrige kostnadene skal antall kvadratmeter benyttes som fordelingsgrunnlag. Forretningen disponerer totalt 500 kvadratmeter, fordelt med 300 kvadratmeter på dame- og 200 kvadratmeter på herreavdelingen.

- Utarbeid avdelingsoppdelt regnskap for forretningen.
- Diskuter hvorvidt et annet fordelingsgrunnlag kunne ha blitt benyttet for noen av kostnadene.
- Analyser avkastningen i de to avdelingene. Hva kan være årsaken til forskjellen mellom de to avdelingene?
- Hvilke vurderinger bør gjøres dersom Stylish AS vurderer å legge ned herreavdelingen?

Oppgave 2 (25%)

Gravemaskiner AS baserer sine priser på selvkostberegninger. For 20x9 har bedriften registrert følgende kostnader:

Direkte materialforbruk	2 500 000
Materialforvaltningskostnader	250 000
Direkte lønn i prod.avd. A	1 000 000
Direkte lønn i prod.avd. B	750 000
Direkte lønn i prod.avd. C	1 250 000
Indirekte kostnader i prod.avd. A	500 000
Indirekte kostnader i prod.avd. B	525 000
Indirekte kostnader i prod.avd. C	750 000
Salgskostnader	1 128 750
Administrasjonskostnader	1 505 000

Industribedriften benytter tilleggskalkulasjon og har valgt at materialforvaltningskostnader skal belastes produktene etter materialforbruk. Indirekte kostnader i produksjonsavdeling A belastes produktene etter direkte lønn i avdelingen. Indirekte kostnader i produksjonsavdeling B belastes etter direkte arbeidstimer. Det ble utført 10 000 arbeidstimer i perioden. Indirekte kostnader i produksjonsavdeling C skal belastes produktene etter maskintimer. Det er loggført 2 500 maskintimer i perioden. Salgs- og administrasjonskostnader fordeles basert på tilvirkningskost.

Hele produksjonen er solgt i perioden. Se bort fra mva. når du løser oppgaven.

- a) Beregn tilleggssatsene på grunnlag av den gitte informasjonen.

Det har kommet inn et forespørsel fra Spade AS. Dersom Gravemaskin AS velger å akseptere ordren vil ressursforbruket være slik:

Direkte materialforbruk	1 200
Direkte lønn i prod.avd. A	600
Direkte lønn i prod.avd. B	540
Direkte lønn i prod.avd. C	720
Direkte arbeidstimer i prod.avd. B	6 timer
Direkte maskintimer i prod.avd. C	1,5 timer

- b) Kalkuler selvkost for forespørselen fra Spade AS. Benytt tilleggssatsene beregnet i a). Finn også prisen når fortjenestetillegget er 10 %.

For en annen engangsordre har man registrert følgende informasjon i bedriftens økonomisystem:

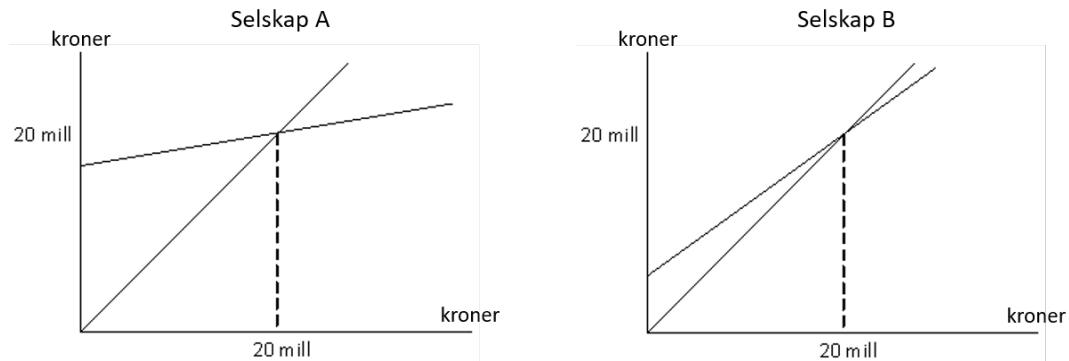
Oppgave 2a	3 000
Direkte lønn i prod.avd. A	500
Direkte lønn i prod.avd. B	60
Direkte lønn i prod.avd. C	1 250
Direkte arbeidstimer i prod.avd. B	8 timer
Direkte maskintimer i prod.avd. C	2,5 timer

- c) Kalkuler selvkost og pris for denne ordren.

- d) Hvilke andre faktorer (annen enn kostnadsstrukturen) burde Gravemaskin AS ta hensyn til når prisen for de to ordrene fastsettes?

Oppgave 3 (15%)

Nedenfor følger nullpunktsdiagrammer for to selskaper, A og B. Begge selger samme produkt og har en omsetning på 23 mill. kroner.

- Hvilket av de to selskapene har størst overskudd med nåværende omsetning? Forklar ditt svar.
- Hvilket selskap vil få størst økning i overskuddet om salget øker med 5 mill. kroner? Hvilken selskap vil få minst underskudd om salget synker med 5 millioner kroner? Forklar hvorfor.
- Hvilken selskap har høyest dekningsgrad? Forklar ditt svar.
- Begge selskapene har samme sikkerhetsmargin. Hva er den, absolutt og i %?
- Det finnes mange årsaker til at lønnsomheten av to tilsynelatende like selskaper er forskjellig. For eksempel kan investeringene i maskinparken være preget av forventningene for fremtidig salg. Hvilket selskap synes å ha et mer optimistisk syn på fremtidig vekst og salg? Forklar ditt svar.

Oppgave 4 (25%)

Plastprodukter AS produserer tre produkter: A, B og C. Om disse produktene foreligger følgende informasjon:

	A	B	C
Pris per enhet (i kr 1 000)	200	400	600
Dekningsbidrag per enhet (i kr 1 000)	76	180	240
Dekningsgrad	38%	45 %	40 %
Fortjeneste per enhet (i kr 1 000)	10	110	170
Timer på spesialmaskin per enhet	1 t	3 t	6 t
Manuell bearbeidingstid i timer per enhet	2 t	4 t	6 t
Råmaterial per enhet (i kr 1 000)	20	40	80

De totale faste kostnadene påvirkes ikke av produktvalget.

- Dersom det er spesialmaskinen som begrenser bedriftens mulighet for produksjon og salg, hvilket produkt bør ha første prioritet på maskinen?
- Hva er prioriteringen, dersom det er tilgjengelig råmaterial som begrenser salget?
- Spørsmål om produktvalg besvares ofte med at "man bør prioritere produktene etter lønnsomhet". Hvorfor er ikke denne setningen nøyaktig nok til å kunne hjelpe Plastprodukter AS med sin prioritering?

Anta nå at spesialmaskinens kapasitet er 98 timer. Det er satt av kr 1 400 000 til innkjøp av råmaterial for alle 3 produkter. Manuell bearbeidingstid begrenser ikke produksjonen. Produksjon og salg av produkt C er gitt med 10 enheter.

- Formuler optimeringsmodellen som gir optimal produktmiks.
- Hvor mange enheter av de forskjellige produktene skal Plastprodukter AS produsere og hva er optimal dekningsbidrag?

Oppgave 5 (15%)

SolarPanel AS har de senere år hatt svakere og svakere resultat. Dette skyldes først og fremst produksjon med en gammel maskin som ofte blir stående grunnet reparasjoner. Ledelsen har derfor bestemt seg for å utrede kjøp av ny maskin. Den alternative maskinen er meget moderne og en regner med at gjennomløpstiden i maskinen for råvarene blir redusert til det halve. Du får følgende data om begge maskinene:

		Gammel maskin	Ny maskin
Ny maskin	kr		1 600 000
Reparasjon og vedlikehold	kr	950 000	200 000
Lønnskostnader	kr	2 500 000	2 250 000
Årlige avskrivninger	kr	400 000	500 000
Opplæring på ny maskin	kr		150 000
Datautgifter (årlige lisenser osv.)	kr		125 000
Utrangeringsverdi	kr	0	100 000
Økonomisk levetid	år	3	3

- Beregn bedriftens årlige differansekontantstrømmer.
- Vil det være lønnsomt for bedriften å skifte ut den gamle maskinen, dersom bedriften benytter en diskonteringsrente på 12%?